Poštarina plaćena u gotovom

NOVA TRIBUNA

GODINA VII | Pretplata mjesečno D 6.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34.159 | Petak 17 februara 1939 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i utuživo u Šibeniku. | BROJ 571

GRADSKA BIBLIOTEKA JURAJ ŠIŽGORIĆ ŠIBENIK NAUČNI ODSJEK

NOVA SITUACIJA

nastala poslije obrazovanja nove vlade izazvala je na svim stranama vrlo žive komentare. U hrvatskim političkim krugovima radi se živo na pripremama za rad na zaključnoj fazi glavnog principa hrvatske politike — a to je rješenje hrvatskog pitanja. Zagrebačka štampa i hrvatska javnost uopće gledaju s povjerenjem u novu vladu i s puno nade da će sada hrvatsko pitanje biti rješeno. I kao da se s nekim nestrpljenjem čeka na to. U Beogradu je na prvi mah nejasna situacija pročišćena kad je dato saopćenje izvršnog odbora JRZ, u kojemu je i sam dr. Stojadinović. Vodstvo je riješilo da pomaže novu vladu. Što se tiče brzine kojom bi trebalo da se riješi hrvatsko pitanje, ona neće biti takva da bi mogla da zadovolji nervoznu nestrpljivost Zagreba. Na dnevni red se stavlja - što je potpuno razumljivo - budžet, a za njegovo donošenje ima samo malo vremena, a tada bi trebalo da dođu pripreme za glavni zadatak nove vlade, tj. izmjena triju političkih zakona (o štampi, zborovima i udruženjima) u pravcu davanja većih sloboda. To su, dakle pitanja koja su na dnevnom redu; to možemo sa sigurnošću reći i prije deklaracije kr. vlade pred narodnim pretstavništvom.

*

Rješavaće se hrvatsko pitanje. Ne vjerujemo da ima i jednog čestitog građanina ove zemlje koji ne želi da svi budemo zadovoljni, da nam svima bude pravo. Možda za to ne treba puno konferencija, rezolucija, deklaracija, pregovora i sporazuma, ali treba dobre volje, i čestitosti, osobito političke čestitosti. To je potrebnije nego su formalnosti, admistrativna pitanja i sl. Potrebna je i sloga, još više: osjećanje kompaktnosti i jedinstva. Jugoslavenstvo nije samo san pjesnika, nego stvarna potreba naše države i naroda. Bez sentimentalnosti, bez sanjarenja. To je naše životno pitanje

širite N. TRIBUNU

G. Dr MEHMED SPAHO
ministar saobraćaja u vladi g. D. Cvetkovića.

Smrt duhovnog vladara

PAPA PIJO XI.

Stotine milijuna današnjeg kulturnog svijeta, svih pet dijelova Svijeta, klanja se i mrtvu, svojemu duhovnome vladaru, — sv. Ocu Papi. U istoriji čovječanstva nemamo ništa slično što bi se dalo usporediti sa takovom duhovnom imperijom i sa jednim takvim vladarom. Svuda, gdje god dopire i kuda se prostire njegova duhovna vlast, provedena je takova jaka organizacija u »glavama i udovima« toga nepreglednog i skoro neprebrojenog Carstva, od Istoka do Zapada, od Sjevera do Juga, da imponira najjačim današnjim »svjetskim« imperijama.

Kršćanstvo, rođeno u najstrašnijim progonstvima, krštenо u rijeci mučeničke krvi najvećih zanosnih sljedbenika Bogačovjeka; zaneseno primjerima najvećih heroja riječi, misli i djela, tisućama staraca, mladića, djevojaka i čak dječice, sve samih krvnih žrtava za Propetog na Križu, izgrađivalo je Carstvo: — Carstvo ne od ovog svijeta. U početku svojem, u siromaštvu, u poniznosti, u kreposnu životu, u negaciji svega vidljivog i prolaznog, stalo je da imponuje cijelom svijetu, koji se dotada klanjaše »Zlatnom teletu«, Mamonu, Baku i Veneri. Nasta duhovna revolucija, duga revolucija i evolucija. Borba »Petrove hridi« — onoga mističnog — »Kamena« — protiv Vrata paklenih.

Noći u Petrovom Kamenu, kroz razne epohe, nastade u jedinstvu rascjep koji još i danas čini da nema u Svijetu »Jednog stada i Jednog Pastira«.

To su nedokučivi putovi Onoga Vladara, Onoga Bića, čija je i ova sitna zvjezdica — Zemlja nazvana — draga Mu tvorevina, nad kojom On gospoduje i drukčije na nju gleda nego li mi, svi smrtnici, satvoreni od praha prolazna, i duha Njegova. I što u nama, sinovima Njegovim, prevlada, On ili prah zemaljski, postajemo, doncke, slični Njemu ili ostajemo roblje — praha.

I svi smo takovi, svi, mi potomci Adamovi!

Smrt duhovnog vladara svecijelog Katoličanstva, ne samo da pobuđuje pietet kod svih katolika, već ujedno i dužno poštovanje i priznanje čovječanstva za sve ono plemenito i korisno što je učinio za opće dobro: moralno, socijalno i kulturno svoje mile rodne grude, velike Italije, i savremenog čovječanstva. Vječni Rim tuguje za velikim duhovnim vladarom i očekuje dostojnog mu nasljednika za dobro Katoličanstva — i čovječanstva koje vapije za mirom i bratskom snošljivošću.

Pred izborom novog pape

Nakon jednog kratkog razdoblja ganutljive šutnje talijanska je štampa ozbiljno počela da piše o pitanju koje danas interesuje ne samo 400 milijona katolika nego uopće čitavi svijet t. j. ko će biti nasljednik Pija XI?

Doduše pri tome se spominje toliko imena da se čovjek ne može snaći u tim proizvoljnim prognozama, tim više kada se skoro redovito potvrđuje istinitost one stare izreke, da ko ide u konklav kao papa iz njega opet izlazi kao kardinal. Od pape Hadrijana VI 1523 pa do danas postojala je tradicija da je redovno talijanski kardinal postajao papom. Da je bilo izvjesnih uticaja na izbor pape dokazuje i veto koji je iza smrti pape Lava XIII uložio car Franjo Josip protiv njemu nepoćudnog kardinala Rampolle. Međutim je baš papa Pijo X ukinuo tu praksu.

Polazeći sa stanovišta Rimljana koje je oličeno u vjekovnoj izreci, kojom se prati izbor pape, a koja glasi: »Hoćemo jednog Rimljanina ili u najmanju ruku Talijana", list »Gazetta del Popolo« ističe da je danas posve nemoguća jedna protutalijanska politika Vatikana. List se dalje osvrće na omjer kardinala, gdje ima 35 Talijana prema 27 stranaca i veli da je baš takav omjer najbolja garancija da izbor ne će pasti na jednog političkog ili diplomatski nastrojenog kardinala, nego baš pretežito na jednog pravog dušobriţnika, koji će biti daleko od svake politike.

List na koncu navodi nekoliko imena vjerojatnih kandidata, i to nadbiskupa Firence kardinala della Costa, nadbiskupa Napulja kardinala Ascalesi-ja, patrijarhu venecijanskog kardinala Piazza i kardinala Massimi-ja.

Kardinali Pacelli, Pizzardo i Schuster prema mišljenju rimskih krugova imaju vrlo malo izgleda, naročito kardinal Pacelli kao dosadašnji državni sekretar i spiritus rektor vatikanske politike, koji je u današnjim prilikama mnogo potrebniji na mjestu koje danas pokriva.

ZLATARSKA RADNJA
Ante Fantulin - Šibenik

Jedna dužnost novog Parlamenta

Svakoj državi je za njenu sigurnost i poredak potrebito da posveti osobitu brigu dvama faktorima, a to su vojska i činovništvo. Što danas vojska znači za svaku, pa i našu državu, nije potreba govoriti, jer o tome jasno i obilno govore svakome poznate velike brige najvećih imperija sa ove i one strane Oceana. O našoj vojsci dosta bi bilo navesti i jedan dio onoga što pohvalno rekoše o njoj državnici stranih, evropskih država, pa je to na ponos vojsci našoj, ali je glavno ono o čemu su Jugosloveni uvjereni, a to je: naša je vojska našoj državi i ponos i dika i obrana. Što je Jugoslavija za svoju vojsku učinila biće joj blagoslovljeno.

Važni i hitni postulat jest također našoj državi da učini ono najpotrebnije i za svoje činovništvo, a to je: obezbjeđenje ekonomskog, odnosno materijalnog stanja državnog činovništva. Da sadašnje njegovo stanje iziskuje popravak, o tome je je svako uvjeren kod nas od seljaka do najviših državnih funkcionera, odgovornih državi, naciji i Kruni. Dva ugledna člana bivše vlade, g.g. Stojadinović i Korošec, izjavili na zboru u Ljubljani, pred same izbore, da je dužnost države da što bolje i što prije pomogne lošem materijalnom stanju državnog činovništva. Ta izjava, sama po sebi, mnogo kaže, pa je suvišno da je komentiramo. Istom pri-

likom istakla su ta dva bivša ministra savjesni, prijegorni i patriotski rad našeg državnog činovništva, a oni su bili, dugo vremena, na položaju i u prilici da se mogu uvjeriti i ujedno ocijeniti i spremu i požrtvovnost i savjest podređenog im činovništva.

Sutra bi mogla da djeluje najblagotvornije na popravak ekonomskog stanja činovništva ozbiljna riječ u našoj Skupštini, prigodom debate o novom budžetu za tekuću budžetsku godinu. To bi bila, doduše, i jedna lijepa i pravedna — novost u Skupštini, jer otkad postoji naš Parlamenat, na žalost nismo čuli ni jednog ozbiljnog glasa u njemu, ni iz krugova ondašnjih većina ni manjina ni opozicijonih frakcija nekadašnjih, za vrijeme dugih i bivših debata o svemu, a najmanje o samome budžetu, nisu zabilježili skupštinski stenografi-zapisničari, jer uopće nisu ni čuli ni jednu ozbiljnu riječ. ni jednu važnu interpelaciju o povišici plaća državnim činovnicima! Je li uzrok toj neopravdanoj šutnji taj što obično nije „usus“ — da činovnici zauzimlju mjesto među narodnim odabranicima? Bilo što bilo, poznata je ipak jedna činjenica, utješljiva, naime, da su pred godinu dana g.g. poslanici jednoglasno glasovali za povišenje svojih dnevnica. Niko toj stvarnosti nije prigovorio, jer vrijedi ona: Ko oltar služi neka od oltara i živi! Ali ta bi morala da vrijedi i za materijalno stanje — činovništva.

Ima lijepa narodna: Dogodilo se - ne povratilo se!

Mi stojimo pred sutrašnjim radom, i to najprvim, našeg novo izabranog poslaništva, pred debatom o budžetu sa nastajnu periodu. Vjerujemo u najbolju spremu i volju naših novih narodnih poslanika; vjerujemo da svi oni poznaju dobro prilike i neprilike, bitne i hitne potrebe, a da su čuli i uzdahe i vidjeli suze jednog kulturnog, intelektualnog, savjesnog i prijegornog, a toliko državi potrebnog, bez kojeg državni aparat ne može pravilno da funkcionise, mnogobrojnog staleža kojemu apsolutno treba poboljšati materijalno stanje.

Sutra će još, u debati o budžetu, riječ ozbiljna novog parlamentarnog pretstavništva, biti ujedno i riječ velike većine poslanika, a mislimo da nema opozicionera koji bi se usudio da se usprotivi najpravednijem zahtjevu većine upogled ekonomskog popravka toliko važnog, državnog, nacionalnog i kulturnog faktora — Jugoslavije.

Država je učinila mnogo za ekonomski popravak najbrojnijeg dijela aaše države, za našeg zemljoradnika i seljaka, država je učinila i čini za ekonomski popravak našeg radništva; stara se za boljitak zanatlija, malih obrtnika i t. d. Sve je to za opće blagostanje one cjeline koja u cijelosti mora, koliko je moguće, biti zadovoljna. Sada je prijeka nužda da se pomogne i, prema mogućnosti, zadovolji i jedan stalež, bez kojega ne možemo zamisliti ozbiljan napredak i boljitak u državnom organizmu, a to je državno činovništvo. O njegovu materijalnom obezbjeđenju ovisi i njegovo zadovoljstvo; o njegovn zadovoljstvu ovisi i pravilan, normalan, i ako težak, rad na opću korist one cjeline koju nazivljemo — naša država.

I ovo je ne sama važno pitanje, već mora biti i hitno i neotklonjivo njegovo riješenje!

Dr M. PERKOVIĆ.

JOSIP BOKO:

Neke smjernice narodnog odgoja

Od najdavnijih vremena narodi su se mnogo brinuli za odgoj pojedinaca. Osnivale su se razne vrste škola, u kojima su se pripravljali pojedinci za raznolika znanja, umijeća, struke itd. Tako je po prilici i danas. Ali ako promotrimo malo podrobnije sav odgoj starih i novih naroda, spoznaćemo da se *skupni odgoj naroda kao cjeline* skoro sasvim zanemarivao. Nešto od tog skupnog odgoja moglo bi se naći u istoriji Grka i Rimljana, ali i kod njih su izvjesni staleži bili isključeni. Kod naroda srednjega vijeka ne može se ni govoriti o bilo kakovu skupnom odgajanju naroda. Taj privilegij monopolisali su za se samo odabrane kaste, a »plebs« - puk bijaše namjerno zapuštan - da ga te odabrane kaste mogu što više iskorišćavati. U novije dobâ, ma kolikogod odgoj postaje veoma važan savremeni problem država i naroda, svejedno bi se moglo reći, da se malo razlikuje u svojem opsegu od onog starog odgoja, t.j. od namjera starog odgoja. Mase narodne od svih tih problema kupe samo — mrvice. Istina je, da danas svak ima pravo na odgoj (a toga prije nije bilo), ali što koristi to pravo, kad mogućnosti nema? I danas su u školama oni, koji materijalno mogu da snose troškove školovanja i u stvari oni idu napred bilo to svojom sposobnošću, bilo putem protekcije, mita ili čega drugog. Narod ima samo obavezno osnovno školovanje. Kakovo je i to osnovno školovanje kod drugih naroda, a kakovo kod nas, ne ćemo govoriti, jer to nije svrha ovog članka.

Moglo bi se reći, da je i narod skup pojedinaca i da odgajanje pojedinaca podiže i kulturni nivo naroda. To je tačno, ali ako mi za nas statistički počnemo računati, koliko imamo nepismenih i za koliko se procenata godišnje ta opća nepismenost obara, onda nam treba još grdni niz godina i decenija dok se i sama naša nepismenost svede na minimum kao kod drugih naroda. A suviše mi pravimo razliku i to veliku razliku između pismenosti i odgoja. *Pismenost nije odgoj, već je ona sredstvo, po kojem se može doći do odgajanja narodnog.*

Mali, ali veoma napredni sjeverni narodi, odavno su shvatili potrebu skupnog narodnog odgoja u raznim pravcima, pa su radi toga između prvih na svijetu i u ekonomsko-gospodarskom, i u socijalnom i kulturnom i nacijonalnom smislu. O »dentlmenstvu« Engleza kao naroda ne treba ni govoriti. Japanci u nekim pravcima podobro izmakoše napred, a u ovo zadnje vrijeme istakoše se Nijemci, Talijani, a osobito Turci, kad uzmemo u obzir njihovu zaostalost, vjerski fanatizam i predrasude. Znači: i mase narodne nesvijesno su osjetile nuždu koracanja s potrebama i zahtjevima vremena, te su radi toga lako pregorile svoj konservatizam.

Današnji život veoma ubrzanog tempa i kinematografskih promjena u okviru snažnih talasanja i previranja dubokih socijalnih strujanja, traži i od pojedinca, a još više od naroda jasan i tačan pogled na savremeno zbivanje i na vlastite smjernice. Traži: promišljeno, svijesno i plansko zauzimanje nesamo fizičkih, materijalnih, nego u prvom redu duhovno-etičkih, intelektualnih i socijalnih pozicija. **U krug tih duhovnih pozicija ide i nacijonalno osjećanje.**

Naš narod je mlad i sirov, bliži primitivnosti nego civilizaciji. Naša istorija prekratka, a da nam silom bude »magistra vitae«. Ukoliko smo morali zadržavati naš rasni konservatizam u dodiru s drugim narodima, a da taj konservatizam sačuva našu rasnost; utoliko opet smo morali od kulturnijih naroda poprimiti mnogo štošta boljeg i višeg za prosperitet nacije. Nažalost prvo smo i predobro sačuvali, a drugo nismo poprimili. »Teško ti se magareu preko koga se konji tuku«, u dobroj mjeri se može da odnosi i na nas.

Gdje smo mi sada poslije toliko vjekova robovanja? T. j. gdje smo u duhovnom smislu. Zar sva tri naša plemena jugoslovenskog naroda ne nose još u svojoj duši teške pečate prošlog života? *Do kakvih posljedica a općoj, kolektivnoj narodnoj psihi može da dovede sukob ratničkih, egoističnih, činičkih, puzavo-servilnih, megalomanskih i utilitarističkih osjećanja?* **A karakteristično je za malo civilizovan i nacijonalno nestabilan narod kao što je bio naš do 1918, da su se sva ta gornja osjećanja u slobodnoj državi sve više snažila i jačala mjesto da se sistematskim skupnim odgajanjem odvode sva u jedan kanal i da se izgube u — moru prošlosti.**

Mi svi znamo i gdje nas boli i koliko nas boli. Tu našu bol osjetismo dobro do 1929, a od 1935 do danas još više. U čemu nam je prošlo 20 god.? Što li smo planski radili i uradili u duhovnom, socijalnom i nacijonalnom odgajanju narodnih masa? Ako smo stajali, a moramo stajati na principu, da smo jedan narod i da nam treba jedna država, onda smo morali postaviti u tom smislu i jedan cilj. Cilj je morao da bude jedan, ali metode su mogle biti različito udešene i pravedne za svakoga.

Nu, možda je ovako sve moralo da bude, možda je ovo dobro, da se ne obmanjujemo, da skinemo aurcole i s pojedinih ljudi i s raznih maštanja, koja ne dovode ni čemu. Možda je ovo traženje pravih naših nacijonalnih vrednota? A onda da gradimo na sigurnu temelju! Može da bude ili može da se tako tumači. Ali izgubljeno vrijeme ne vraća se i ko ne ide napred, ide natrag.

Sve ovo nisu nikakove smjernice narodnog odgoja, reći će neko. I jesu i nisu, kako ko uzme i kako sve ovo razumije. A kad se upitamo: bi li se moglo iz ovoga izvesti mnoge smjernice za odgoj naroda, što onda?

Mi stojimo na stanovištu, da je potrebno početi kod nas s planskim odgojem narodnih masa. To je zahtjev vremena u kojemu živimo i to je potreba nas kao naroda, koji hoće i mora da zauzme svoj stav prema drugim narodima i svoje mjesto u svijetu.

Mi nismo još našli sami sebe, mi se ne poznamo. Ono što smo dali u istoriji, bijaše nesvijesno (obzirom na kolektivnu psihu). A ono herojsko »čojstvo« izgradila je u prošlom našem karakteru gola i teška nužda života, vjera i narodna pjesma. Danas drugačije prilike izmjenjuju ono »čojstvo« u . . . Nas narodni karakter lomi se i okreće raznovrsnim pravcima. Mi se u negativnom smislu evropejizujemo. Kao 80 posto seljački narod mjesto da radimo na što intenzivnijem nacijonalnom gospodarstvu, mi tražimo — komunizam; kao narod sa 50 posto analfabeta mjesto obaveznog i prisilnog školovanja mi vičemo na hiperprodukciju inteligencije; kao narod sa najprimitivnijim socijalnim osjećanjima (koji neštedice ruši sve što nije ličnо njegovo) mi želimo anarhističnu slobodu; kao narod neizgrađenog nacijonalnog osjećanja mi hoćemo još više da ga razgrađivamo; kao narod malen, od 12 miliona, uskih političkih i kulturnih vidika, mjesto da nastoji da srodna plemena okuplja, on — nerealan, nezrio u današnje doba — hoće i to 12 milijuna da dijeli.

Naš narod je na onom stupnju svog duhovnog razvoja kao i dijete; hirovit, čudljiv, impulsivan, podvrgnut u najvećoj mjeri afektivnoj i nagonskoj logici. Radi toga svi oni demagozi, narodni vikači i švercerи, koji znadu, da podražuju afektivnu i nagonsku prirodu narodnih masa, dobro uspjevaju. A jasno je da će takovi vođe raditi za se, t. j. iskorišćavaće narod. Otud kod nas i politika nije narodna, nego većinom lična i partijska.

I — čuditi se svemu onome, što je izbilo kroz ovo zadnjih nekoliko godina iz kolektivne duše našega naroda i što još može da izbije, ako se prosljedi ovako, može samo onaj, ko ne će da gleda istini u oči. Iz svega izlaze jasno samo dva pitanja: *ili imamo ili nemamo svoj naradni i državni cilj kao nacija? Ako imamo — a moramo ga imati — onda dosljedno tome moramo i sav narodni i državni odgoj udešavati i provoditi sistematski i striktno prema tome cilju;* **ako nemamo svog nacijonalnog cilja, onda možemo pustiti da kola idu nizbrdo i da vrijeme — ovo tragično i fatalno vrijeme — »ruši niz Kotare ONE kule«, što su ih vjekovi i milijuni života gradili.**

Pa ako imamo svoj cilj, onda se i smjernice narodnog odgoja mogu tačno da odrede kao i kod djeteta: *milom ili silom navikavati ga na Dobro, postaviti mu autoritet moralnog i socijalnog zakona, prosvjetom mu podizati materijalno stanje, udariti mu jedan nacijonalni ideal i: jednom riječju, svu njegovu sirovu, iskonsku, snažnu nagonsku energija uputiti, da služi na korist zajednice u humanom napredom, a ne u životinjskom smislu.*

34.159

je broj našeg ček. računa te molimo da se pretplatnici posluže uplatnicama, koje mogu nabaviti kod svake pošte uz cijenu od 25 p., i tako bez ikakvih daljnih troškova izvole dostaviti dužnu pretplatu za minula 3 mj. od početka izlaženja t.j. decembra 1938 god.

Ovim još jednom apeliramo na svijest naših pretplatnika i prijatelja da, kad već list primaju, podmire pretplatu i time izvrše svoju nacionalnu i građansku dužnost. Uprava

Ante Bedrica - Sibenik
prodaja cipela

Metite najprije ispred svojih vratiju, gospodo!

Ovih dana a prigodom imenovanja nove Vlade a time u vezi naslućivanog novog kursa u našoj nnutarnjoj politici, mnogo se piše o potrebi re. pariranja šteta koje su, navodno, pretrpjeli pristaše opozicijonih stranaka. Piše se o povraćanju na stara mjesta premještenih činovnika, o ponovnom primanju u službu otpuštenih itd. *Međutim se zaboravlja, da bi oni, koji to traže, morali i na isti način postupiti da bi i oni morali reparirati štete i nepravde učinjene svojim političkim protivnicima.* — Mi, koji živimo na teritorij Savske i Primorske banovine znademo, da su se nakon provedenih općinskih izbora 1936 g., kada je velika većina općina došla u »narodne" ruke, *bili otpušteni iz općinske službe svi općinski namještenici,* koji su samo mogli biti otpušteni a oni, koji nisu mogli biti otpušteni, jer su bili zaštićeni postojećim zakonima, ti su bili šikanirani, berina im snižavana a nastojalo se svakojakim postupcima ogorčiti ih i prisiliti da sami zatraže otpust iz službe. Znademo da je u svim tim općinama bez razlike, nacijonalni elemenat bio zapostavljen i progonjen: potpore, javni radovi, sva beneficija koia na selu dolaze preko mjesnih vlasti t.j. općina bila su rezervisana samo za pristaše one stranke, koja sada traži pravednost..! Jest, gospodo. i mi smo za pravednost i ravnopravnost, ali ne samo za ovu ili onu partiju ili grupu, nego za svih bez razlike. — Metite najprije ispred svojih vratiju, ispravite najprije vi učinjene nepravde, dokažite svoju pravednost i nepristranost djelima a onda će te tek imati moralno pravo, da sve to i za sebe zahtjevate.

(M-) Opć. činovnik-nacijonalista

ZLATARIJA
G. B. VALLE - SPLIT
VLASTITA RADIONA — UTEMELJENA 1822

„ILS" INDUSTRIJA LIJESA
ŠIBENIK

LUCIDA INTERVALLA

(: Prigodom izvedbe Ogrizovićeve »Hasanaginice« u splitskom kazalištu, u nedjelju 29 siječnja 1939 :) vidi Novo Doba broj 28 od 2 februara tek. god.

Pod gornjim naslovom, skupusio je nešto o radu Splitskih kazališnih dobrovoljaca gosp. V. R. neki podlistak, kritiku. U koliko se iz samog naslova vidi, taj je gospodin imao pisati o samoj izvedbi drame, dočim je on zalutao i »Bože mili kud sam zašo« ispisao je ono što je i vrapcima na krovu poznato (: gdje opet nije pozvan da piše, jer tu su drugi kompetentniji od njega, koji ne trebaju njegovih lekcija a još manje inštrukcija :) o našem teatru, drami, opereti i operi. Što je o tom pisao, to su njegovi posli Nitko mu neće odgovorjti a još manje uzeti to u obzir, jer to i onako nitko ne čita a po tom i ne dava kakove važnosti. Ali glavno je to, što se taj gospodin, pišući o opereti i operi, dotakao i Mornaričke Vojne Muzike napisavši o istoj doslovce: *a željno očekivana Vojna Muzika (: u koliko smo iz dva nastupa mogli zaključiti :) nije dorasla većim zadacima.* »E se non ridi, di che rider?« . . . . . Ovdje gospodin V. R. govori u pluralu. Tko je još uz njega da bi tu neistinu potvrdio? Uredništvo Novo Doba sigurno nije, a onda tko? (: ovde ostavljam municiju za drugu eventualnu potrebu :). Gosp. V. R može slobodno da kritizira glumce, cirkuse, vrtuljke, marjonete i arlekine, to mu ja ne osporavam, ali da se on onako izražava o našoj Morn. Voj. Muzici, on, to mu u Splitu nitko neće odobriti osim kakov glazbeni analfabeta. Prije svog dolaska u Splitu, Mor. Voj. Muzika bila je u Šibeniku. Šibenska štampa bez ikakovog laskanja (: šibenčani su iskreni :) isticala je uvjek visinu na kojoj se ta glazba nalazi pod upravom svojeg kapelnika gosp. Ungera (kojega inače još nisam imao čast poznati) a meni je kao i ostalim spličanima ljubiteljima i poznavaocima glazbe vrlo dobro poznato, da Šibenik stoji na visokom muzičkom nivou. Znamo da Šibenik već u 1870 toj godini (ako ne i prije) ima svoj dobri orkestar i glazbu. Znademo da Šibenik ima odavna veoma dobro organizirano Filharmoničko društvo za tim daleko poznato društvo „KOLO" i dvi veoma dobre glazbe, pak možemo bez skrupola ustvrditi da je Šibenik čisto grad muzike i da je tu kako rekoh, muzika na visokom nivou, pa kad su šibenski glazbeni krugovi hvalili Mor. Voj. Muziku kroz toliko vremena, držim da im se mora vjerovati, da je ta glazba na svojoj visini zahvalujući njenom kapelniku gosp. Ungeru, za kojega su se baš zalagali šibenski glazbeni krugovi, da ne bude premješten iz Šibenika.

Šibenski glazbeni krugovi, po pisanju gosp. V. R. varali su se toliko i toliko vremena da je Mor. Voj. Muzika na zamjernoj visini. Svi su u Šibeniku što se tiče glazbe bili suludi (po pisanju gosp. V. R.) jer oni u Šibeniku nisu mogli opaziti kroz toliko vremena ono što je gospodin opazio u *dva nastupa, naime, da toliko željkovana Mornarička Vojna Muzika nije dorasla većim zadacima.* I ovdje ostavljam municiju za drugu prigodu do potrebe. Jer je baš ovdje ono glavno.

Da je slučajno mjesto što je u istom broju N. D. izašao dan prije članak »Splitska Filharmonija« potpisan od gospodina Ž. u kojemu se ističe razgovor potpisnika sa gosp. kapelnikom Ungeru, te iz kojega izbija agilnost i sposobnost pomenutog kapelnika i kao organizatora i čovjeka željna rada na polju glazbene umjetnosti, uvjeren sam da gosp. V. R. neb: napisao onaj pasus.

Neka gosp. V. R. uzme do znanja da je dolazak gosp. Ungera kapelnika Mornaričke Vojne Muzike kao i same muzike za Split jedna dragocijenjena tečevina kojoj se svak raduje a kad bi gosp. V. R. poznavao glazbu i on bi se toj tekovini Splita veselio. Međutim ja sam uvjeren, da će gosp. kapelnik Unger poraditi u smislu svojih izjava datih gosp. Ž. a koje su izašle u Novo Doba (kako sam rekao) u broju 28 februara t. g. te sakupiti razne glazbarske sile koje se danas nalaze u tri glazbe, i da će, bez da glazbe uništava stvoriti ponovno bivšu Splitsku filharmoniju. Tim će gosp. Unger pokazati da je dostojan nasljednik naših bivših kapelnika Hrazdire, Jelineka, Šilera, Čižeka, Tijardovića, Dvoržaka i ostalih koje nespominjem te onih drugih i ako su bili bivše »Banda cittadina.«

Zahvaljujem Vam gospodine uredniče na ustupljenom prostoru a molim g. kapelnika Ungera da mi izvini što sam bez ovlaštenja uzeo tu njegovo ime, kao glazbar ljubitelj glazbe ne mogu dozvoliti da se na polju muzike pojavljuju oni koji mogu i koji su možda sposobni da kritiziraju pajace, arlekine, cirkuse i marjonete *a o glazbi nemaju ni pojma.*

Split *F. L.*

Rezultati ocjena na kraju I polugodišta na našoj realnoj gimnaziji

Na početku šk. godine bilo je svega upisan 1081 učenik. Na kraju I polugodišta ostalo je svega 1063 učenika. Od toga je bilo:

1) pozitivnih: 587, ili oko 65 posto
2) negativnih sa 1 ili više slabih ocjena: 460, ili oko 35 posto
3) udaljenih po § 54 Zakona o sr. školama: 23, ili 2 posto
4) neocijenjenih radi bolesti: 16 ili 0.75 posto.

Kao što se vidi rezultat I polugodišta, u odnosu na druge gimnazije, je više nego zadovoljavajući.

Glavna godišnja skupština

Udruženja trgovaca za srezove Šibenik i Biograd n-m održaće se dne 26 o. mj. u 9 sati u prostorijama Trg. škole.

Društvo Crvenog krsta

priređuje Krabuljni ples u subota 18 o. m. u prostorijama Oficirskog doma. Ulaznica je dobrovoljni doprinos. Pošto je prihod namjenjen plemenitim svrhama preporuča se građanima da je posjete i potpomognu ovo naše agilno društvo.

Novim javnim bilježnikom

u Tijesno imenovan je g. dr Bruno Kamenarović.

U SPLITU dne 20 o. mj. vjenčaće se gđica Vidosava Šegvić i g. Celimir Pezelj. Čestitamo!

VELIKI KRKIN PLES održaće se u subotu 18 o. mj. u svim prostorijama hotela i kafane »Krka«.

NA ZADNJI UTORAK KARNEVALA u hotelu Krka priređuje Š. K. »Osvit« veliki maskirani ples.

Zamoljeni donašamo:

ISKLJUČENJE IZ ČLANSTVA. — Upravni odbor Udruženja Četnika u Šibeniku, u saglasnosti sa svojim Nadz. Odb. zaključio je: Isključuje se iz članstva Batinica Ivo pok. Nikole, težak iz Varoša Šibeničkog, a to na temelju pravila U. Č. čl. 15. tač. 5. te čl. 13 i 16. tač. a, u vezi sa čl. 18. tač. v. i gubi sva prava članstva.

Prof. MIRKO LEŽAIĆ 7 (Lične uspomene)

O ZASLUŽNIM POKOJNICIMA NAŠEG KRAJA

Jednoga dana po selu je pukao crni glas, da je Sava Bjelanović umro u Zadru, 14 marta 1897 godine. »Zar tako brzo, tek godinu dana poslije smrti njegove majke Ane!« — govorilo se u glas po selu sa bolom u duši. Naš »gospodin učitelj«, vrlo uzbuđen i s neobičnim bljeđilom u licu, jedva izgovori nekoliko riječi, iz kojih razabrasmo da ćemo i mi »osnovci« s ostalim narodom učestvovati u sprovodu velikog pokojnika. Sjećam se, da se i meni srce cijepalo od bola. Na povratku iz škole upala nam je u oči neobična užurbanost po komšilucima. Seljaci i seljanke okupljali su se »ispred avlijâ« i u grupama raspravljali o »čestitom Sáki« i o kobnoj vijesti. I u našoj kući žalili su iskreno za pokojnikom i pričali čitave legende o njemu. Ja sam tada čuo i upamtio, kako je »mudri Sáko« na carskom divanu istresao punu torbu tužaba na nepravde koje žuljaju srpski narod i onda podviknno caru u brk: »Ovako dalje ne smije biti!« Zatim ljutito izašao i u »vojima« osuo paljbu na bezdušne carske doglavnike. I kad ih je sve u »tuljak ućerao«, onda ga je car pozvao u Beč preda se. Kad je Sako namrgođen došao, car se stao oko njega lagoditi, ne bi li ga kako uasolio. Ali Sako se nije dao ni osoliti. Onda ga car odvede u riznicu i pokaza mu na velikoj hrpi pusto blago: sve same žute đukate i drago kamenje! Tu je bio i veliki kantar.« Okani se — veli mu car — mojih doglavnika! Ne traži pravdu za tvoje Srbe, već se penji na jednu stranu kantara, a ja ću grtati đukate i drago kamenje na drugu, dok ne pretegne. Onda uzmi sve to, pa živi i uživaj! »Na to Sáko planu kao živa vatra, pa caru odgovori: »Bože sačuvaj, da bih ja to učinio! Ne bih ni za blago cijelog svijeta! Nijesam ja Vuk Branković! Ja ništa od tebe drugo ne tražim nego da zauzdaš svoje doglavnike i da Srbima, a osobito jadnim težacima, pravicu daješ!« *Car se rasrdi, pa se kuenu po zatiljku i reče: »Ovdje si ti meni sio!« Otpusti ga i zaprijeti mu: »Kajaćeš se, ali ti neće biti na vrijeme!« Sáko se na to samo nasmija. Šta ćeš ti vidjeti?! Tuđa carevina, tuđi i zakoni. Na Sáku skoče carevi doglavnici kao bijesni psi sa svih strana. Nađoše lažne svjedoke i izvedoše ga pred sud. Ali i Sáki priskoči u pomoć njegov učevni šura doktur Dušan. „Batimenat" je trajao petnaest dana i obnoć i obdan. Dušan dovede i prave svjedoke. Sad dušmani navališe na Sáku i Dušana, ali im oni svima dohakaše. Šesnaestog dana ustade »procidenta«, slegnu se u ramenima i proglasi »šeteneu": »Na Sákinoj strani je pravica!" Bože moj, ljudi moji, žalosti od carskih doglavnika, a puste li radosti od naroda! Kad su za to čuli: car ruski, kralj srpski i knez crnogorski bilo im je puno drago. Vele, da su Sáki i Dušanu poslali knjige s ordenima.*

Sutradan, nas djecu iz đevrsačke škole doveo je rano na Bribirske Mostine učitelj Spasenija Knežević, a onu iz novootvorene varivodske škole g. Konstantin Malešević, današnji učitelj u penziji. Sjećam se da je bio lijep i vedar dan. Na Bribirskim Mistinama slegao se ogroman broj naroda obojega pola iz svih okolnih sela. Tu je bilo puno svještenika i građana, gospode i gospođa. Sav taj svijet je sa zapaljenim voštanicama i u pogruženom bolu očekivao da stigne mrtvački lijes državnim drumom iz Zadra preko Benkovca. »Mrtvi ostanci Save Bjelanovića prispjeli su u 9 i po sati. Doček veličanstven. Osamnaest svještenika, trideset kočija, tri stotine učenika i učenica srpskih škola, pretstavnici Šibenika, Kistanja, Benkovca i Skradina, mnoštvo gospođa i prijatelja, naroda na stotine na sprovodu. Nadgrobno slovo dirnulo u živo; slušaoci odreda plakali« — kaže se u telegramu što ga je donio **»Srpski glas"** *u broju 10 od 6 (18) marta 1897.* »Pred školskom djecom išao je krst; — da se i dalje poslužim opisivanjem **»Srpskog glasa«** *od 12 (24) marta 1897 broj 11 — neki đaci nošahu pjesme žalovanke, neki srpsku trobojnicu na pola koplja, a neki nošahu vijence, savijene od svježeg cvijeća, koje su ubrale one nevine ruke po našim brdima, kud se seoski Srbin prebija za svilorunim stadom svojim. I tu je bilo svještenstvo Skradinske opštine, koje opoja pokojnikovo tijelo, te krenusmo đevrsačkoj crkvi.*

(*nastaviće se*)

Iz Sokola:

Krabuljni ples SOKOLSKE GLAZBE

Krabuljni ples glazbene sekcije Sok. društva Šibenik koji će se održati u subotu 18 februara, sudeći po užurbanim pripremama biće zaista jedno zabavno veče puno atrakcija i iznenađenja. Nitko tu večer ne smije izostati jer će ova zabava biti jedna od najveselijih ove karnevalske sezone Pristup krabulja samo uz legitimaciju i pregled na ulazu. — Neprikladnim maskama neće se dozvoliti pristup.

DJEČIJA REDUTA održaće se u Sokolskom domu u nedjelju poslije podne u 3 sata uz uobičajnu malu ulaznicu. To je i najveselija priredba za naše mališane te i za roditelje znači pravi užitak. Najljepše tri kostimirana djeteta dobiće darove i to: po jednu veliku čokoladu i povećanu fotografiju u kostimu.

ZADNJI VESELI POKLADNI PLES održaće se u utorak 21 o. mj. i trajati će do ranijih ura. Ulaznica: za članove din 5, za maske i ostale din 10. Stolovi din 10, 15 i 20. Maske uz legitimaciju i pregled. Sokol se brinuo za sve, naročito za ugodan ples i dobar bife.

NAPOMENE IZ UPRAVE: Kako se šire vijesti da bi se tobož imala promijeniti svečana sokolska odora, pokrenuto je — na inicijativu jednog našeg brata — ovo pitanje kod Saveza. U zadnjem Sokolskom Glasniku je sada objašnjeno pitanje odore: **Svečana odora se neće mijenjati.** Ovo saznanje vrijediće braći, koja su neodlučna, da li da nabave odoru ili ne. Prema tome se preporuća da što veći broj braće — pogotovo imućnije — nabave svečanu odoru, jer nema opasnosti bilo koje promjene.

R. R.

Uspjela priredba u gimnaziji

Učenici sedmog razreda mjesne Gimnazije izveli su u nedjelju 12 o. mj. jednu zaista uspjelu priredbu. Na programu su bili muzički komadi, dvije šaljive aktovke i komadi iz operete. Vrijedni učenici sa svojim nastavnikom g. prof. Š. Dunatovim učinili su da publika, koja je bila potpuno ispunila svečanu dvoranu, bude potpuno zadovoljna i da nagradi trud nastavnika i učenika burnim aplauzom i dobrim inkasom, koji će omogućiti siromašnijim učenicima sudjelovanje u jednoj većoj ekskurziji, kakvu svake godine priredi sedmi razred. Dobro bi bilo da se priredba ponovi.

U SUBOTU 11 O. MJ. održan je u svim prostorijama hotela »Krka« vrlo uspjeli Vatrogasni ples.

Brodarsko akcijsko društvo „OCEANIA“ u SUŠAKU

Vrši redovite pruge:

Jadran - Španija, Sjev. Afrika, Kanarski otoci
Jadran - Marseille, Španija, Maroko
Jadran - Malta, Sjev. Afrika, Valencija, Marseille
Jadran - Sredozemno more, Sjeverna Evropa

Na svim ovim prugama primaju se putnici na turistička putovanja uz paušalne umjerene cijene

KNIN

SKUPŠTINA CRVENOG KRSTA, ZABAVA CECILIANACA, PLESOVI

U nedjelju, 12 - II - o. g. održana je godišnja skupština C. K. Poslije pozdrava pretsjednika i pročitanih izvještaja uz stvarnu i svestranu diskusiju jednoglasno je birana stara uprava, a od novih članova uprave birani su g. sreski načelnik, V. Pekić za potpretsjednika i sreski liječnik Dr. M. Krsmanović za člana uprave. Skupština je zamolila upravu da ne odustane od poduzetog nastojanja za izgradnju javnog kupatila sa dačkom poliklinikom, na čemu je osobito radila uprava sreskog odbora C. K. u Kninu, ali je stvar zapela radi odstupa zemljišta ove općine. Pretsjednik Dr. M. Perković obećao je da će poduzeti sve što treba a da ispuni želju skupštine i Kninjana koji odavna za takovom higijenskom ustanovom čeznu. Skupština je čestitala upravi na uspjelom tečaju dobrovoljnih bolničarki, osobito g. g. doktorima Krsmanović i Monti na njihovu zauzimanju i uspješnu poučavanju.

— —

Pod dirigovanjem katoličkog katehete na gimnaziji Oca Topića mladeg pred brojnom publikom u Grand-hotelu, izvela su djeca niže gimnazije dosta uspjelih, dječjih tačaka programa »Malih Cecilianaca«, samo završetak zabave ispao je nešto komičan jer je O. Topić htio da djeca otpjevaju, po želji valjda nekih prisutnih, samo »Lijepa naša«, a djeca intonirala su „Bože pravde“, a fratar dirigent — smeten — pobježe sa pozornice i izazva razne komentare i poviske publike uz — smijeh! Svakako nepoželjna pojava i za katehetu i za đake i za — roditelje!

— —

Plesovi u Grand-hotelu, svake subote, raznih kninskih društava, daju žlvota i zadovoljstva mladarijl. Osobito je uspio ples Zanatlija, a sav čisti prihod, naše su zanatlije podijelile siromašnim zanatlijskim familijama. Vrlo je lijepo uspio i ples naših požrtvovnih i vrijednih dobrovoljnih vatrogasaca. Ovo društvo uživa simpatije cijelog mjesta, što i zaslužuje.

SINJ

ZVJERSKI ISPAD GRADSKIH REDARA

Slučaj koji se dogodio 6 - II u Sinjskoj općini jasna je slika stanja naših općina i njihova činovništva.

Toga je dana naime Banska uprava na traženje sreskog načelstva u Kninu poslala g. Sikirića kao revizora da pregleda općinsku blagajnu u Sinju

Pregledavajući rad pojedinih činovnika g. Sikirić je u bloku dažbina gradskog redara Baglića pronašao manjak od 50 dinara. Tom prilikom došlo je do prepirke te su redari izvadili revolvere i pucajući i bijući prisutne činovnike potjerali ih sve iz Općine. Zahvaljujući samo sretnom slučaju nije bilo nikakovih žrtava. Razjarene redare tek su dolaskom žandara i sreskog načelnika uspjeli razoružati i uhapsiti.

Mislimo da ovome nije potreban nikakav komentar. . . . . —a

Slastičarna „SPORT“ ŠIBENIK Gradska vrata

Moj izlet u Makarsku

Kako ne imadoh osobitog posla u Splitu prošetao sam se do Makarske da vidim i pregledam u rodnom mjestu napredak u razdoblju od dvije godine što ne bijah u Makarskoj.

Prvi moj pohod bila je Općina. Načelnik seljak iz Podgore sa pučkom školom a sa platom od 3000 din. mjesečno, općinski prirez 160 posto, namještenika par više nego je ikada bilo na Općini, uvoz općinski po najrigoroznijem sistemu se ukesava, takse na firmu odmjerene po nekom posebnom sistemu?

Da bi ilustrirao kako se Općina briga i misli za narodno zdravlje, neka i javnost bude informirana iznijeti ću slijedeće; Pri pohodu apoteke, apotekar g. Barbieri (pretsjednik sreskog odbora JRZ) pokazao mi je zaključak Općinskog vijeća da se na uvoz ljekova plaća 12 din, po kg. dok u drugim mjestima kao napr. u Splitu, Šibeniku i Dubrovniku plaća po kg. samo 0.75 p. Da bi to praktično ilustrirao, prikazao mi je slijedeće: Primio je narudžbu od g. Varde iz Sinja nekoliko paketa ljekova u ukupnoj vrijednosti od din. 1.700, za iste ljekove primio je od Općine račun da plari uvoz i to baš din. 2.300. Što će na to Makarska javnost, što Apotekarska Komora, a što Banska Uprava i Ministarstvo narodnog zdravlja?

Još sam doznao da namjeravaju u Makarkoj da otvore drugu apoteku.

Nakon toga obišao sam Gratsku elektranu. Tu sam našao zaposlenog kao činovnika g. Božu Fraćeska umirovljenog carinskog upravnika, a kao inkasatora Matu Mioćevića umirovljenog preglednika. Tu mi kazaše da se u Makarskoj plaća 10 din. kilovat, a da se mjerilo plaća mjesečno 10 din.

Vjerujem da je električna struja u Makarskoj jedna od najskupljih u državi. Kod ispostave Okružnog ureda zaposlen je žandarmerijski narednik u pensiji.

Kao bibliotekar namješten je nastavnik građanske škole. Mnogo i mnogo mladosti imao sam prigode da vidim kako šetaju besposleni, pak se pitam zašto se tako postupa u Makarkoj.

Nakon pregleda raznih ustanova u gradu, obišao sam »stari pazar«, pregrađe gdje u općinskim nazovimo kućama stanuju siromašni ljudi. Na moje zaprepaščenje upoznao sam se s ovim bjednicima, obične konobe bez drvenoga poda, voda ulazi kroz zid, bez dimnjaka jer je spavaća soba i kuhinja jedna prostorija, žalosno je vidjeti u kakovim prostorijama ovi bjednici stanuju. Još sam doznao da se u zadnje vrijeme dogodilo, da su dvojica siromaha umrli uslijed nestašice hrane. Zar se ovo može dogoditi u današnje doba? Što je poduzela Općina da se bar u buduće ne dogode ovkovi slučajevi?

U nastavku mojeg pregledavanja obišao sam i Zaklonište ubogih. Velika zgrada, čistoća izvana a na pregled unutrašnjosti potpuno iznenađenje. Starice i starci uredno i čisto odjeveni, hrana veoma dobra a časne sestre sa osobitim požrtvovanjem rade sa starcima. Grjehota je da se ne smjesti u ubožište još sirotinje kad ima mjesta bar za dvostruko nego li ih ima sada.

Ne mogoh a da ne obiđem i poznato Makarsko kupalište „Donju Luku“. Čim sam stupio i vidio što se za moga izbivanja iz Makarske uradilo, došla mi je na pamet ona Njemica koja je apelirala na Njemce „dođite da vidite Lopud dok ga ljudska ruka ne iskvari.“ Ovo što vrijedi za Lopud vrijedi još više za Makarsku a posebno za Donju Luku'

Nekada mirno kupalište puno prirodne ljepote, sada uslijed sagrađenih nekoliko nazovimo v i l a, postalo naselje. Nagrđena priroda, pak se kulturan čovjek pita, tko je onaj kojemu je dozvoljeno da ovakovu prirodnu ljepotu nagrdi

Produžujući šetnjom došao sam do tako zvane »Hrpine« tu mi zamagli pred očima vidjevši što se tu radi. Makarani što uradiste, ako Boga znate. Zašto su naši stari darovali svoju imovinu Općini za poljepšavanje Makarske? A vi da je nagrđivate? Svima nama je dobro poznato da su naši stari srušili radi poljepšavanja »Hrpine“ a vi to sada dozvoljavate da se opet gradi

U dojdućem dopisu razjasniti ću to ja. Judex

PISAĆI STROJ skoro novi prodava se povoljnom cenom. Obratiti se uredništvu lista.

Trgovina mode „a la ville de Paris“ Jakša Žuljević - Split Specijalna prodaja muške pom. robe

BIFE „ALPA“ Šibenik MLJEČNA RESTAURACIJA Alpa čajni maslac Alpa - Joughurt - specialitet

NAJBOGATIJI GURMANSKI RESTAURANT Hotel sa moderno uređenim sobama Zlatni Fazan - Split IZBOR PRIMORSKIH SPECIJALITETA Glavno sastajalište splitske i šibenske publike

ŽIGON I DRUG prodaja koža i svake vrsti cipela ŠIBENIK (DALMACIJA)

JOSIP MIHIĆ MEHANIČAR-SPECIJALISTA VODICE (ŠIBENIK)

Popravlja sve vrsti: PISAĆIH I ŠIVAĆIH STROJEVA GRAMOFONA HARMONIJUMA KLAVIRA i t. d.

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA“ štamparsko novinsko i knjižarski zavod, za tiskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Sibenik